

Antoni Tàpies
L'àcid és el meu ganivet

Exposició
24.1-24.5.2020



FUNDACIÓ ANTONI TÀPIES

“Quan submergeixo la planxa de coure en una cubeta amb àcid nítric, en aquell moment l'àcid és el meu ganivet.”

Barbara Catoir. *Converses amb Antoni Tàpies*. Barcelona: Edicions Polígrafa, 1988: 121.

Aquesta exposició mostra una tria d'estampes i de llibres de bibliòfil realitzats entre el 1988 i el 1990 que posen de manifest l'experimentació d'Antoni Tàpies en el terreny del gravat. Atès que els aspectes materials de l'obra d'art són l'element central del seu treball, Tàpies va fer de l'assaig amb tècniques i elements nous una constant. En aquest sentit, la calcografia li ofería un ventall de possibilitats expressives molt ampli.

Un dels reptes que comportava aquest mitjà era el de transferir la riquesa de textures que Tàpies aconseguia amb la seva pintura al suport, al paper. Aquesta transferència es feia a través de la planxa de coure, que Tàpies tractava de la mateixa manera que un cartó o un tros de paper: hi feia les mateixes operacions amb els dits, amb els pinzells. Era una altra manera de gratar en la qual, tal com deia Tàpies, l'àcid en què submergia la planxa reemplaçava el ganivet.

D'entre totes les tècniques amb què Tàpies va experimentar, aquesta exposició se centra en la calcogràfica, és a dir, el procés de gravar una imatge en una planxa metàl·lica a través de l'acció de l'àcid. Hi ha dos tipus de processos calcogràfics, l'aiguafort i l'aiguatinta.

L'aiguafort s'obté de les incisions fetes sobre una planxa coberta d'una capa de vernís fina resistent a l'àcid; allà on s'ha gratat, el metall queda al descobert. L'acció corrosiva d'una solució d'àcid nítric grava les incisions a la planxa: el temps d'immersió determina la profunditat de la línia. Després de treure el vernís sobrant, la planxa està preparada per a l'estampació.

El procés de l'aiguatinta és similar al de l'aiguafort. S'escampa resina en certes zones de la planxa i s'escalfa. La resina hi queda adherida, i crea

Antoni Tàpies,
Flud, 1988.



Antoni Tàpies, *Espiral i petjada*, 1990.



Antoni Tàpies, *Capsa de te*, 1990.

zones tonals en lloc de línies. El contacte de l'àcid dissol la superfície que no està coberta per la resina, i crea una sensació granulosa quan s'estampa sobre el paper.

A diferència del que és comú en el gravat tradicional, la majoria d'obres de l'exposició són de gran format. Atès que per fer-les calien unes planxes de mides fora de les estàndard, se n'havien de fer servir dues o fins i tot tres per crear les diferents parts de cada estampa. Això mateix passava amb el paper, del qual també se n'utilitzaven diversos trossos ajuntats –i de gramatge alt per augmentar-ne la resistència–, fet que a vegades Tàpies ressaltava evidenciant-ne els punts de sutura.

Tant el conjunt d'aiguaforts i aiguatintes exposats al nivell 1 com les sèries de gravats dels llibres de bibliòfil exposats al nivell 2, mostren un seguit d'imatges que es relacionen i que estableixen un vincle comú de naturalesa plàstica. Motius com ara la creu, el peu, la lletra i altres que es repeteixen en diverses formes no tenen un caràcter narratiu, amb un principi, un desenvolupament i un final, sinó de variacions sobre un tema.

L'exposició inclou al nivell 2 la projecció del documental *Tàpies* (1990), dirigit per Gregory Rood i produït per BBC - TVE Catalunya, que mostra el procés creatiu d'Antoni Tàpies en formats diversos (pintura, gravat i ceràmica), a la vegada que desgrana diferents esdeveniments de la seva vida i formació.

“Potser [el que] destacaria [de la meua obra gràfica és] aquesta expressivitat que he tractat de conferir al suport, al paper. Òbviament és molt diferent treballar sobre un paper setinat blanc, sense cap 'accident', que fer-ho sobre un paper amb, diguem-ne, accidents, taques o textures marcades. Aquest darrer suport és el que sempre m'ha interessat. Es pot dir que, des d'un punt de vista tradicional, he tractat el suport amb poc respecte. Sempre he intentat transformar el paper, donar-li relleu, adherir-hi elements externs o esquinçar-lo. De la mateixa manera que he fet una pintura poc pictòrica, he creat una obra gràfica amb elements que solien ser-hi antitètics. I he tingut la sort de comptar amb la col·laboració de tècnics que no s'espantaven davant dels problemes que els plantejava. Ara bé, el que mai he fet és buscar la varietat del material i de la tècnica per ella mateixa. El meu interès en els valors expressius que implicaven aquestes novetats tècniques té un caràcter tècnic i vivencial.”

Manuel J. Borja-Villel. “La expresividad del papel. Una conversación con Antoni Tàpies”, a *Antoni Tàpies. Obra gràfica 1947-1990*. Saragossa: Gobierno de Aragón i Diputación de Zaragoza, 1994: 7-14. Citació traduïda del castellà.

Patrocinadors institucionals



Col·laboradors



Portada: Antoni Tapies, *Daga*, 1988. De les obres:
© Comissió Tapies / VEGAP, 2020. DL-B 1835-2020.